buvo nuo 35 iki 85 cm storio ne visai susiskaidžiusių vandeningų durpių sluoksnis.

Tyrimų metu surinkta medžiaga iš dalies patvirtino architekto A. Miškinio hipotezę dėl buvusio kelio nuo perkėlos, į R nuo dabartinės Vilniaus gatvės, vietos.

The Investigations in Ukmergė

In 2023, archaeological investigations were carried out in Ukmergė: on Darbininkų Street, where a new drainage network (148.6 m in length) was due to be installed; on the town's central square measuring 700 m² in size; on the SE side of the intersection of Vilniaus Street and Vytauto Street; and on Gruodžio 17-osios Street, Gružų Street, Lelijų Street, and Nuotekų Street, where new street lighting networks were being laid.

On Darbininkų Street, a mixed or backfilled cultural layer dating from the 19th–21st centuries was found, measuring up to 1.8 m in thickness and yielding isolated finds (Fig. 1). An undisturbed layer, up to 95 cm thick and yielding isolated 17th-century potsherds, was identified on the SE end of trench 2, along the NE edge, near Vytauto Street.

On the town's central square, 7 test pits were excavated, covering 15.25 m² in total (Fig. 2). Evidence of 19th- and 20th-century buildings was found in test pits 1, 6, and 7. In test pit 2, at a depth of 45 cm from the surface, a cultural layer measuring up to 85 cm in thickness was found, spanning the 16th–17th centuries, with finds typical of the period: clay vessels, panel stove tiles decorated with Moorish motifs and the image of an eagle, cornice stove tiles bearing geometric or plant motifs, a ring with a braided front side, a faded shilling of John II Casimir (1648–1668), and a lead musket ball.

Fifteen test pits were used to investigate sections of Gruodžio 17-osios Street, Gružų Street, Lelijų Street, and Nuotekų Street that fall within the boundaries of the Ukmergė Old Town (UK 17116). In total, the test pits covered an area of 33.75 m². Test pits 6 and 7, located at the intersection of Lelijų Street and Nuotekų Street, unveiled the partial foundations of a building with an earthen floor and 17th-century finds (Fig. 4).

VALKININKAI

Liudvikas Vasiliauskas

P. Buckaus gatvė 14

2023 m. birželio mėnesį Užuperkasio kaime (Varėnos r. Valkininkų sen.), Buckaus g. 14 esančiame sklype, atlikti žvalgomieji tyrinėjimai. Sklype planuojama vykdyti žemės judinimo darbus, siekiant pastatyti vieno buto gyvenamąjį namą ir įrengti inžinerinius tinklus. Sklypas patenka į Valkininkų miestelio istorinę dalį (UK 17118). Žvalgomųjų tyrimų metu ištirti 6 šurfai, iš viso 11,25 m² plotas.

2011 m. D. Kontrimas atliko žvalgomuosius tyrimus P. Buckaus g. Šurfe 35 40–45 cm gylyje atidengtas pilkos žemės sluoksnis su pavieniais XVII–XIX a. radiniais. 55–57 cm gylyje fiksuotas 4–8 cm storio juodos, degėsingos žemės sluoksnis, datuojamas XVII–XVIII a. Šiame sluoksnyje aptikta žiestų glazūruotų ir neglazūruotų puodų šukių bei geležinis peilis *(ATL 2011 metais*, 2012, p. 450).

Rašytiniuose šaltiniuose Valkininkų vietovė pirmą kartą paminėta XIV a. pabaigoje, 1418 m. žinomas karališkasis Valkininkų dvaras ir miestelis (Miškinis A. *Lietuvos urbanistikos paveldas ir jo vertybės*, t. 2: *Rytų Lietuvos miestai ir miesteliai, knyga 1*, Vilnius, 2022, p. 240–242).

1556 m. minimas Valkininkų valsčius, o 1529–1567 m. miestelis įtrauktas į Lietuvos miestų sąrašus. Valkininkų miestelio klestėjimo laikotarpis sietinas su XVI a. II pusėje pradėjusia veikti ginklų liejykla-kalykla. 1581 m. Valkininkams suteiktos Magdeburgo teisės. Šiaurės karo metu Valkininkai buvo sudeginti, nusiaubti: sunaikinta patrankų liejykla-kalykla, nusiaubtas ir karališkasis dvaras. Po šio karo Valkininkuose ir arti esančiose apylinkėse buvo išlikę tik 135 sodybos. Tik po 1723–1724 metų Valkininkai šiek tiek atgijo (Arlauskas L., *Valkininkų kraštas istorijos verpetuose*. Vilnius, 2005, p. 39).

Šurfuose 1, 2, ir 3 nuo 20–40 cm gylio fiksuotas 10–35 cm storio, o šurfe 6 iki 2,2 m storio XVIII a. datuojamas archeologinis sluoksnis (šviesiai pilkos, tamsiai pilkos žemės, vietomis maišytas su rudu moliu) (1 pav.) su minėto laikotarpio radiniais, taip pat pavieniais XVII a. radiniais. Aptikta buitinės keramikos šukių, dengtų žalsva, gelsva, ruda glazūra, neglazūruotų, ornamentuotų horizontaliomis linijomis, koklių fragmentų, metalinių dirbinių (peilis, antpirštis), Rusijos Jelizavetos Petrovnos 2 kapeikų, datuojamų 1757 m. (Rusijos imperija), moneta (2 pav.). Įžemis – šviesus, geltonas, vietomis priemolingas, smėlis fiksuotas 40–90 cm gylyje, o į įžemį įgilintų objektų (duobių) vietoje 0,9–2,6 m gylyje. Šurfuose 4 ir 5 archeologinis sluoksnis neaptiktas. Iki 40 cm fiksuotas augalinis sluoksnis (armuo). Įžemis – šviesus, geltonas, vietomis priemolingas, smėlis fiksuotas 40–70 cm gylyje, o į įžemį įgilintų objektų (duobių) vietoje iki 1,8 m gylio. Šurfuose buvo aptikta 10 į įžemį įgilintų objektų (ūkinės duobės, duobės, stulpaduobė). Daugumoje jų aptikta XVIII a., taip pat pavienių XVII a. ir XIX a. laikotarpio radinių.

2023 m. žvalgomųjų tyrimų metu sklypo ŠV, V dalyje aptikti XVIII a. datuojami archeologiniai sluoksniai, siekiantys 10–35 cm storį (šurfų 1–3 aplinkoje), taip pat vietomis iki 2,2 m storį (šurfo 6 aplinkoje, tikėtina, ūkinės duobės ar buvusio rūsio vietoje). Fiksuotiems sluoksniams būdingi gausūs minėto laikotarpio radiniai (daugiausia buitinė keramika, metaliniai dirbiniai) ir pavieniai XVII a. laikotarpio radiniai.

1 pav. Šurfo 1 R sienelė. V. Tomašausko nuotr.

Fig. 1. E section of test pit 1.

2 pav. Šurfe 3 aptikta Rusijos Jelizavetos Petrovnos 1757 m. 2 kapeikų moneta. T. Lekavičiaus nuotr.

Fig. 2. A 2-kopeck coin of Elizaveta Petrovna of Russia, minted in 1757, found in test pit 3.

14 P. Buckaus Street

In 2023, exploratory excavations were carried out in the village of Užuperkasys (Valkininkai township, Varėna district, S Lithuania), comprising 6 test pits (11.25 m^2). An 18th-century cultural layer (Fig. 1), measuring 10–35 cm in thickness, was recorded in test pits 1, 2, 3, and 6, yielding isolated 17th-century finds. In

test pit 6, the cultural layer measured at up to 2.2 m in thickness. The finds included sherds of household pottery featuring green, yellowish, and brown glaze, horizontal lines, and fragments of stove tiles with green glaze. Test pit 3 contained a kopeck of Yelizaveta Petrovna II of Russia, minted in 1757 (Fig. 2).

Monika Žėkaitė,
Vytautas Vingis

Vilniaus gatvė 74

2023 m. Valkininkų miestelio istorinės dalies (UK 17118) ir senamiesčio kultūrinio sluoksnio (UK 21483) teritorijose (Varėnos r., Valkininkų sen.), Vilniaus g. 74, buvo atlikti žvalgomieji ir detalieji tyrimai. Žvalgomųjų tyrimų metu ištirtas vienas 1x1 m dydžio šurfas, iš viso 1 m^2. Detaliųjų tyrimų metu ištirtas 4x1–1,3 m plotas, iš viso 4,5 m^2.

1993 m. S. Berulis vykdė žvalgomuosius tyrimus visoje miestelio teritorijoje. Jų metu ištirti 55 šurfai, iš viso 57 m^2 plotas. Arčiausiai Vilniaus g. 74 tirti šurfai 21, 23. Šurfe 21 aptiktas sluoksnis su juodosios keramikos šukėmis,

1 pav. Šurfas 1 pasiekus įžemio horizontą iš ŠV. M Žėkaitės nuotr.

Fig. 1. Test pit 1 upon reaching the natural layer, viewed from the NW.

datuojamomis XVIII a. ir vėlesniu laikotarpiui. Šurfe 23 rastas 46 cm gylyje atidengtas įžemis (*LIIR*, f. 1, b. 2263). 2011 m. D. Kontrimas vykdė žvalgomuosius tyrimus Valkininkų miestelyje, jis ištyrė 46 šurfus, iš viso 61,52 m^2 plotą. Artimiausiai tirti šurfai 15, 16. Šurfe 15 įžemis pasiektas 0,8–1,15 m gylyje. Tik šurfe 16 fiksuotame perkasime surasta 1 žiesto puodo ąselė, 1 keptuvės kojelė, neaiškaus geležinio dirbinio dalis (*ATL 2011 metais*, 2012, p. 447–451).

Pirmiausia buvo vykdyti žvalgomieji tyrimai (1 pav.), jų metu nustatyta, kad iki 65–80 cm gylio rasti XIX–XX a. datuojami sluoksniai su pavienėmis XVII–XVIII a. buitinės keramikos šukėmis, koklio fragmentu. Giliau tirti apie 20–25 cm storio sluoksniai su XVI–XVIII a. pradžia datuojamais archeologiniais radiniais (žiestomis pilkos, rudos, rausvos molio masės buitinės keramikos šukėmis su žalia, ruda, gelsva glazūra, horizontalių linijų ornamentu arba be puošybos elementų), stiklo fragmentais. Vėliau toje pačioje vietoje buvo vykdyti detalieji tyrimai, kurių metu fiksuota beveik identiška situacija kaip ir tirtame šurfe. Perkasoje (2 pav.) iki 70–80 cm gylio fiksuoti XIX–XX a. sluoksniai su daugiausia XIX–XX a. datuojamais radiniais – buitinės keramikos šukėmis, stiklo duženomis, carine XIX a. I pusės moneta ir pavieniais XVII–XVIII a. datuojamais radiniais. Nuo 70–80 cm gylio rastas šviesiai pilkas žvyringas smėlis, kurio storis siekė 3–7 cm, jame aptikta XVII–XVIII a. datuojamų žiestų pilkos, rudos, rausvos molio masės buitinių keramikos šukių, stiklo radinių, vienas avalynės kulno dalies pasagėlės fragmentas. Po minėtais sluoksniais tirtame plote nuo 72–85 cm gylio tirtas 20–25 cm storio sluoksnis su XVI–XVIII a. pradžia datuojamomis keramikos šukėmis (su žalia, ruda glazūra, keletas šukių puoštos horizontalių linijų ornamentu arba be puošybos elementų), stiklo (lango šukių?) fragmentais. 0,9–1 m gylyje ras-